EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2023 01 24
COM(2023) 53 final

2023/0018 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS

kuriuo dėl makrofinansinės paramos Moldovos Respublikai sumos iš dalies keičiamas SPRENDIMAS (ES) 2022/563

{SWD(2023) 25 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

2022 m. ekonominė padėtis pasaulyje pablogėjo. Aplinkybės dar sunkesnės nei tada, kai 2022 m. Moldova pateikė pirmąjį makrofinansinės paramos prašymą. Moldovą tiesiogiai ir netiesiogiai paveikė Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą: jis atėjo nesibaigus energetikos krizei, su kuria Moldova susiduria nuo 2021 m. spalio mėn. Be to, nuo karo pradžios Moldovos sieną kirto daugiau kaip pusė milijono asmenų ir apie 90 000 liko šalyje. Dėl to Moldovos viešieji finansai patiria papildomą spaudimą. Todėl 2022 m. bendra makroekonominė būklė gerokai suprastėjo. Po pastebimo popandeminio atsigavimo 2021 m. per pirmuosius devynis 2022 m. mėnesius augimas sulėtėjo ir šalyje prasidėjo gilus nuosmukis. Moldovos rezervai krizei sušvelninti yra riboti, todėl ji paprašė papildomos tarptautinių partnerių pagalbos. Taigi šis siūlomas makroekonominės finansinės paramos (MFP) padidinimas yra platesnės ES ir tarptautinės paramos Moldovai dalis.

MFP operacijos, kuri dabar vykdoma, Moldova paprašė 2021 m. lapkričio 19 d. 2022 m. balandžio 6 d. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė 150 mln. EUR vertės (paskolų lengvatinėmis sąlygomis ir dotacijų) MFP, o 2022 m. liepos 18 d. ji įsigaliojo. Įvykdžius su MFP susijusias politikos sąlygas, pirmas išmokėjimas atliktas 2022 m. rugpjūčio 1 d. Per šią vykdomą operaciją iki 2025 m. sausio mėn. Moldova dar gali pasinaudoti 100 mln. EUR (paskolų lengvatinėmis sąlygomis ir dotacijų). Antrasis išmokėjimas numatomas 2023 m. pirmąjį ketvirtį.

Laikantis įprastų MFP procedūrų, galimybė Moldovai pasinaudoti operacija susieta su nauju Tarptautinio valiutos fondo (TVF) susitarimu, kuris priimtas 2021 m. gruodžio mėn. ir išplėstas 2022 m. gegužės mėn. Išplėsta TVF parama pagal išplėstinės kredito priemonės ir išplėstinės fondo priemonės (ECF/EFF) programą siekia 795 mln. USD.

Nors Moldova dabar sulaukia paramos, tebesitęsianti energetikos krizė ir karo Ukrainoje padariniai nesiliauja kėlę didelių sunkumų. Remiantis naujausiais TVF įverčiais (2022 m. gruodžio mėn.), palyginti su TVF pirmąja programos peržiūra (2022 m. rugsėjo mėn.), bendras 2023 m. Moldovos išorės finansavimo deficitas padidėjo 430 mln. EUR (apie 3 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP)). Tai reiškia, kad 2023 m. bendras finansavimo deficitas sieks apie 803 mln. EUR (5 proc. BVP). Šiomis aplinkybėmis, atsižvelgdama į sąžiningo naštos pasidalijimo principą, Komisija pateikia Parlamentui ir Tarybai pasiūlymą padidinti šiuo metu Moldovai teikiamą MFP 145 mln. EUR, iš jų 100 mln. EUR būtų paskolos, o 45 mln. EUR – dotacijos.

Papildoma MFP būtų išmokėta dviem naujomis dalimis, susietomis su: i) papildomomis politikos sąlygomis; ii) gera pažanga įgyvendinant Asociacijos susitarimą ir kuriant išsamią ir visapusišką laisvosios prekybos erdvę ir iii) teigiamais TVF programos įgyvendinimo rezultatais. Su dviem naujais mokėjimais dalimis susietos politikos sąlygos būtų grindžiamos sąlygomis, sutartomis susitarimo memorandume dėl dabartinės MFP. Taip būtų užtikrintas programos taiklumas ir suderinamumas su ES bei Moldovos politikos prioritetais ir Moldovos Vyriausybės darbotvarke. Papildoma parama taip pat dera su ES ir Moldovos santykiais, kurie 2022 m. birželio 23 d. Moldovai gavus šalies kandidatės statusą tapo glaudesni.

Tikimasi, kad siūlomos operacijos įgyvendinimas bus derinamas su parama, susijusia su papildomos ES paramos biudžetui operacijomis, finansuojamomis iš Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės (KVTBP) lėšų.

Kaip išsamiau aptarta prie šio pasiūlymo pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente, Komisija atsižvelgė į Europos išorės veiksmų tarnybos atliktą politinės padėties vertinimą ir mano, kad išankstinės politinės ir ekonominės sąlygos vykdyti siūlomą makrofinansinės paramos operaciją yra tenkinamos.

- **Bendrosios aplinkybės**

Pasaulinėms aplinkybėms tampant vis sudėtingesnėmis, Moldovos ekonomika dėl Rusijos invazijos į Ukrainą patyrė labai neigiamą poveikį. 2022 m. sausio–rugsėjo mėn. ji susitraukė 4 proc., o tai žada gilų metinį nuosmukį. Susitraukimą daugiausia lėmė namų ūkių vartojimo ir investicijų sumažėjimas. Kalbant apie gamybą, po sausros 2022 m. vasarą augimą labai neigiamai paveikė žemės ūkis. Papildomą įtampą Moldovos viešiesiems finansams sukėlė 2022 m. intensyvėjusi energetikos krizė. Staigus energijos kainų augimas sukėlė didelę infliaciją ir padidino poreikį gausiau subsidijuoti pažeidžiamiausius vartotojus.

2023 m. Moldovos perspektyva lieka niūri. Numatoma, kad ją dar labiau paveiks intensyvėjančios Rusijos atakos prieš Ukrainą ir ekonomikos sulėtėjimas visoje ES, pagrindinėje Moldovos prekybos partnerėje. Remiantis 2022 m. lapkričio mėn. TVF prognoze, 2023 m. augimas veikiausiai bus tik nuosaikus – iki 1,5 proc. ir tik 2024–2025 m. vėl pasieks iki krizės buvusį lygį.

2023 m. infliacija turėtų gerokai sumažėti, tačiau išliks dviženklė, vidutiniškai 13,7 proc., palyginti su 28,5 proc. 2022 m. Didelę infliaciją: didžiausia ji buvo spalio mėn. – 34 proc., lėmė energijos ir maisto kainų šuolis 2022 m. Reaguodamas į stiprų infliacinį spaudimą, Centrinis bankas pernai tris kartus (iš viso 9 procentiniais punktais) padidino pagrindinę palūkanų normą iki 21,5 proc. Metų pabaigoje infliacija pradėjo mažėti, tačiau nesmarkiai (iki 31 proc. lapkričio mėn.), todėl bazinė norma buvo šiek tiek sumažinta iki 20 proc.

Numatoma, kad 2023 m. biudžeto deficitas išliks didelis – 6 proc. BVP, palyginti su 4,2 proc. BVP 2022 m. Šį padidėjimą daugiausia lems dėl smarkiai išaugusių energijos tarifų didesnės išlaidos pažeidžiamiausiems vartotojams ir tam tikras darbo užmokesčio viešajame sektoriuje padidinimas, kuris laikomas būtinu dėl didžiulės infliacijos. Moldovos valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP yra mažas, palyginti su dauguma kitų šalių jos regione, tačiau 2023 m. jis turėtų padidėti iki 38 proc., palyginti su 36 proc. BVP 2022 m. pabaigoje. Daugiašaliai kreditoriai lengvatinėmis sąlygomis pratęsė apie 95 proc. Moldovos valstybės išorės skolos terminų. Vis dėlto, atsižvelgdamas į didelį šalies jautrumą išorės sukrėtimams, TVF pakeitė Moldovos didelio įsiskolinimo rizikos reitingą iš mažo į vidutinį.

Kalbant apie išorės aspektą, einamosios sąskaitos deficitas tebėra didelis – 2022 m. trečiąjį ketvirtį jis sudarė 13,7 proc. BVP, o 2023 m. turėtų išlikti panašaus lygio – 11,8 proc. BVP. Tai daugiausia lemia didelis neigiamas prekybos balansas: 2022 m. trečiąjį ketvirtį jis siekė apie 32 proc. BVP. Tačiau emigrantų perlaidos, kurios sudarė 14,2 proc. BVP, išliko iš esmės stabilios, nepaisant kai kurių pradinių prognozių, kad pervedimai iš užsienio, ypač iš Rusijos ir Nepriklausomų valstybių sandraugos, labai sumažėsią. 2022 m. pirmąjį pusmetį grynosios tiesioginės užsienio investicijos liudijo tam tikrą atsparumą, daugiausia dėl įmonių didelių reinvesticijų. Tačiau dėl karo sukelto netikrumo 2022 m. lapkričio mėn. TVF prognozėje numatoma, kad jos smarkiai sumažės, iki 0,4 proc. BVP per visus 2022 m.

Moldovos užsienio valiutos atsargų kiekis nuo Rusijos invazijos į Ukrainą pradžios buvo labai nepastovus, todėl Centrinis bankas ėmėsi didelio masto intervencinių veiksmų. Iš pradžių Moldovos užsienio valiutos atsargos gerokai sumažėjo nuo 3,9 mlrd. USD (prilygstančių 5,5 mėn. importui) 2021 m. pabaigoje iki 3,3 mlrd. USD (prilygstančių 4,5 mėn. importui) 2022 m. balandžio mėn. Tą daugiausia lėmė spartus banko indėlių atsiėmimas. Be to, 2022 m. pirmąjį pusmetį Moldovos lėja JAV dolerio atžvilgiu nuvertėjo maždaug 7 proc. Nors atsargų

kiekis iki 2022 m. pabaigos buvo atkurtas, išlieka didesnė rizika, daugiausia susijusi su tebesitęsiančiu karu Ukrainoje. Centrinis bankas numato, kad 2023 m. pradžioje atsargos sumažės, iš dalies dėl nedidelio ekonomikos atsigavimo ir didesnės importo paklausos, taip pat dėl papildomų svyravimų užsienio valiutų rinkoje.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Atlikus siūlomą MFP padidinimą būtų papildyti ištekliai, skirti Moldovai pagal dabartinę operaciją, kurią 2022 m. balandžio 6 d. Parlamentas ir Taryba patvirtino Sprendimu (ES) 2022/563 dėl MFP suteikimo Moldovai ir kurią sudaro 150 mln. EUR paskolų ir dotacijų. Su padidinta suma siejamos papildomos sąlygos būtų grindžiamos dabartiniame susitarimo memorandume išdėstytais reformų prioritetais, daugiausia dėmesio skiriant viešųjų finansų valdymui, teisinei valstybei, kovai su korupcija, verslo aplinkos gerinimui ir tolesnių energetikos sektoriaus reformų skatinimui.

- **Derėjimas su kitomis ES politikos sritimis**

Per daugelį metų ES ir Moldova plėtojo glaudžius politinius ir ekonominius santykius ir sudarė Asociacijos susitarimą (apimantį išsamią ir visapusišką laisvosios prekybos erdvę). Jis pasirašytas 2014 m. birželio 27 d., o įsigaliojo 2016 m. liepos 1 d. ES ir Moldovos asociacijos darbotvarkėje išdėstytas bendro darbo prioritetų sąrašas. 2022 m. rugpjūčio 22 d. buvo priimta atnaujinta 2021–2027 m. asociacijos darbotvarkė.

2022 m. kovo 3 d. Moldovai pateikus paraišką, 2022 m. birželio 23 d. ES suteikė Moldovai šalies kandidatės statusą su sąlyga, kad šalis imsis tam tikrų veiksmų, visų pirma teisinės valstybės, teisingumo sektoriaus reformos, kovos su korupcija ir pagrindinių teisių srityse.

Be to, ekonominiai Moldovos ryšiai su ES yra puikiai išplėtoti. ES ir toliau yra didžiausia Moldovos prekybos partnerė. Su ES vyko 50 proc. visos 2021 m. Moldovos prekybos: apie 61 proc. viso eksporto ir 44 proc. viso importo.

Šalys kandidatės ir šalys, kurioms taikoma Europos kaimynystės politika, turi teisę gauti MFP (jei įvykdo įvairias sąlygas). Padidinta MFP papildytų pagal KVTBP telkiamas dotacijas, kurios 2023 m. padidinamos dar 55 mln. EUR, ir pagal kitas ES programas telkiamas dotacijas. Padidinus MFP taip pat būtų papildytos sąlygos, numatytos paramos biudžetui paketuose, kuriuos šiuo metu įgyvendina ES. ES MFP yra remiama tinkama makroekonominės politikos ir struktūrinių reformų sistema, taip didinant visų ES finansinių intervencijų, įskaitant tas, kurios vykdomos kitomis finansinėmis priemonėmis, pridėtinę vertę ir veiksmingumą.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

- **Teisinis pagrindas**

Teisinis šio pasiūlymo pagrindas yra SESV 212 straipsnis.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

Subsidiarumo principo laikomasi. Valstybės narės vienos negali deramai pasiekti tikslų atkurti trumpalaikį makroekonominį stabilumą Moldovoje, o ES juos gali pasiekti geriau. Pagrindinės to priežastys – nacionalinio lygmens biudžeto apribojimai ir poreikis užtikrinti patikimą paramos teikėjų veiksmų koordinavimą, leidžiantį pasiekti didžiausią paramos mastą ir veiksmingumą.

- **Proporcingumo principas**

Pasiūlymas atitinka proporcingumo principą. Pagal jį apsiribojama tik tuo, ko minimaliai reikia makroekonomikos stabilumo atkūrimo artimiausiu metu tikslams pasiekti, ir neviršijama to, kas būtina tam tikslui pasiekti.

Kaip remdamasi su išplėstine fondo priemone susijusiais TVF skaičiavimais nustatė Komisija, 295 mln. EUR suma, kuria siūloma padidinti MFP, kartu su esama suma atitinka 33 proc. 2022–2024 m. laikotarpiu numatomo Moldovos likusio finansavimo deficito. Tai atitinka įprastą MFP operacijų naštos pasidalijimo praktiką. Pagal 2002 m. spalio 8 d. ECOFIN tarybos išvadas, viršutinė riba šaliai kandidatei ir šaliai, sudariusiai asociacijos susitarimą, yra 60 proc. Pasiūlyme taip pat atsižvelgiama į paramą, kurią Moldovai įsipareigojo teikti kiti dvišaliai ir daugiašaliai paramos teikėjai.

- **Priemonės pasirinkimas**

Projektų finansavimas arba techninė parama nebūtų tinkami arba pakankami makroekonominiams tikslams įgyvendinti. Palyginti su kitomis ES priemonėmis, svarbiausia pridėtinė makrofinansinės paramos vertė yra ta, kad ji sumažintų išorės finansinius suvaržymus ir padėtų kurti stabilią makroekonominę sistemą, be kita ko, paskatomis užtikrinti tvarią mokėjimų balanso ir biudžeto būklę, ir pakloti tinkamą struktūrinių reformų pagrindą. Kadangi makrofinansinė parama padeda kurti tinkamą bendrą politikos sistemą, ji gali padidinti pagal kitas siauresnės aprėpties ES finansines priemones Moldovoje finansuojamų veiksmų veiksmingumą.

3. *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

MFP teikiama kaip tarptautinės paramos Moldovos ekonomikai stabilizuoti dalis. Rengdamos šį pasiūlymą Komisijos tarnybos konsultavosi su TVF ir Pasaulio banku, kurie jau turi plataus masto finansavimo programas. 2023 m. sausio 12 d. Komisija konsultavosi su Pakaitiniu Ekonomikos ir finansų komitetu, ir šis patvirtino pasiūlymo projektą. Komisija taip pat nuolat palaikė ryšius su Moldovos valdžios institucijomis.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Laikydamosi Finansinio reglamento reikalavimų ir atsižvelgdamos į COVID-19 MFP dokumentų rinkinį, Komisijos tarnybos atliko Moldovos finansinių ir administracinių grandinių veiklos vertinimą. Taip tikrinta, ar pakanka garantijų, kad įdiegtos tinkamos paramos, įskaitant makrofinansinę paramą, programos valdymo procedūros. 2020 m. birželio mėn. buvo gauta konsultacinės bendrovės parengta galutinė procedūrų veikimo vertinimo ataskaita. Joje pažymima akivaizdi pažanga viešųjų finansų valdymo sistemose ir kitose finansinėse grandinėse nuo paskutinės ataskaitos 2015 m. Ataskaitoje daroma išvada, kad Moldovos finansinių grandinių ir procedūrų veikimas laikytinas pakankamu tolesnei MFP operacijai. Šios srities pokyčiai ir toliau bus atidžiai stebimi, be kita ko, juos aptariant reguliariose viešųjų finansų valdymo reformų pažangos ataskaitose, kurias rengs ES delegacija Kišiniove.

- **Poveikio vertinimas**

ES MFP yra išskirtinė skubi priemonė, skirta dideliems mokėjimų balanso sunkumams ES nepriklausančiose šalyse įveikti. Kai skubu reaguoti, politinė būtinybė verčia veikti sparčiai, todėl šiam MFP pasiūlymui netaikomas reikalavimas atlikti poveikio vertinimą pagal Komisijos geresnio reglamentavimo gaires (SWD(2015) 111 *final*).

Apskritai, Komisijos pasiūlymai dėl MFP grindžiami patirtimi, įgyta atliekant anksčiau ES kaimynystėje vykdytų operacijų *ex post* vertinimus. Padidinta MFP ir su ja susijusi ekonominio koregavimo ir reformų programa padės sumažinti trumpalaikius Moldovos finansavimo poreikius. Ji taip pat bus parama politikos priemonėms, kuriomis siekiama stiprinti vidutinės trukmės mokėjimų balansą ir fiskalinį tvarumą bei didinti tvarų ekonomikos augimą, papildant vykdomą Moldovai skirtą TVF programą. Šios politinės sąlygos turėtų pašalinti kai kurias didžiausias Moldovos ekonomikoje ir jos valdymo sistemoje seniai žiojinčias spragas.

- **Pagrindinės teisės**

Teisę gauti MFP turi šalys kandidatės ir šalys, kurioms taikoma Europos kaimynystės politika. Išankstinė MFP teikimo sąlyga – reikalavimus atitinkanti valstybė turi laikytis veiksmingų demokratinių mechanizmų, įskaitant daugiapartinę parlamentinę sistemą, užtikrinti teisės viršenybę ir gerbti žmogaus teises.

Naujas Moldovos valdžios institucijų ryžtas (po 2021 m. liepos mėn. rinkimų) vykdyti reformas ir tvirta politinė valia vykdyti pagrindinių sričių reformas, susijusias, be kita ko, su teisingumo sektoriumi, geru valdymu, teisine valstybe ir kova su korupcija, yra aiškus teigiamas ženklas. Valdžios institucijos yra pasiryžusios skaidriai vykdyti šias reformas laikantis ES standartų. Todėl laikoma, kad išankstinė MFP operacijos politinė sąlyga yra tenkinama.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Siūlomą Moldovai vykdomos MFP operacijos padidinimą 145 mln. EUR planuojama išmokėti dviem lygiomis dalimis: jos turi būti išmokėtos 2023 m., jei bus įvykdytos sąlygos. 2022–2024 m. finansinėje programoje numatyta, kad 45 mln. EUR dotacijos komponentą galima finansuoti iš turimo biudžeto pagal eilutę 14 20 03 01 „Makrofinansinės pagalbos (MFP) dotacijos“. 100 mln. EUR paskolos komponentui reikalingi atidėjiniai (9 proc. išorės veiksmų garantijos dydžio) bus įtraukti į KVTBP ir iš viso sudarys 9 mln. EUR (14 02 01 70 biudžeto eilutė „KVTBP – Bendro atidėjinių fondo atidėjiniai“).

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėsena, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

ES Moldovai skirtą MFP padidins iš viso 145 mln. EUR suma, teiktina vidutinės trukmės arba ilgalaikių paskolų forma ir iš dalies dotacijomis. Tai padės patenkinti likusius Moldovos finansavimo poreikius 2023 m. Dviejų papildomų dalių išmokėjimas priklausys nuo to, ar bus įgyvendintos papildomos politikos priemonės.

Paramą valdys Komisija. Bus taikomos konkrečios Finansinį reglamentą atitinkančios sukčiavimo ir kitų pažeidimų prevencijos nuostatos.

Komisija ir Moldovos valdžios institucijos susitarė dėl susitarimo memorandumo, kuriame nustatytos struktūrinių reformų priemonės, susijusios su vykdoma MFP operacija, įskaitant veiksmų laiko ir sekos aspektus. Padidinus MFP, su valdžios institucijomis bus deramasi dėl tolesnių politikos veiksmų, kurie bus įtraukti į galiojantį memorandumą.

Be to, kaip ir kitais MFP teikimo atvejais, lėšų išmokėjimas, be kita ko, priklausys nuo teigiamų vertinimų pagal TVF programą ir nuo pažangos įgyvendinant ES ir Moldovos asociacijos susitarimą ir kuriant išsamią ir visapusišką laisvosios prekybos erdvę. Glaudžiai bendradarbiaudama su valdžios institucijomis Komisija stebės su politikos veiksmais susijusią pažangą ir išankstinių sąlygų laikymąsi, kaip nurodyta pirmiau.

2023/0018 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS

kuriuo dėl makrofinansinės paramos Moldovos Respublikai sumos iš dalies keičiamas SPRENDIMAS (ES) 2022/563

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 212 straipsnį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

laikydamiesi įprastos teisėkūros procedūros,

kadangi:

(1) 2022 m. balandžio 6 d. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė Sprendimą (ES) 2022/563[1], kuriuo Moldovai suteikiama nauja 150 mln. EUR vertės makrofinansinė parama (toliau – MFP) vidutinės trukmės paskolomis ir iš dalies dotacijomis. MFP įsigaliojo liepos 18 d. dvejiems su puse metų. Sėkmingai įgyvendinus visus susitarimo memorandume su Sąjunga sutartus politikos veiksmus, 2022 m. rugpjūčio 1 d. išmokėta pirmoji dalis – 50 mln. EUR;

(2) MFP buvo priimta 2021 m. gruodžio 20 d., o lygiagrečiai Moldovai buvo skirta nauja TVF programa (išplėstinė kredito priemonė / išplėstinė fondo priemonė, kurių vertė – 564 mln. USD). 2022 m. gegužės 11 d. dėl didėjančių finansavimo poreikių, daugiausia susijusių su karo Ukrainoje poveikiu Moldovos ekonomikai, TVF priėmė sprendimą padidinti susitarimo sumą 267 mln. USD. 2023 m. sausio 9 d. TVF paskelbė, kad Moldova sėkmingai užbaigė antrąją programos peržiūrą, ir tai leido pagal susitarimą nedelsiant išmokėti dar 27 mln. USD;

(3) Sąjungos 2014–2020 m. laikotarpio orientacinis asignavimas Moldovai pagal Europos kaimynystės priemonę (EKP) buvo 518,15 mln. EUR, susidedantis iš paramos biudžetui ir techninės paramos. 2014–2017 m. ir 2017–2020 m. bendrose paramos programose nurodytas prioritetinis bendradarbiavimo su Moldova sektorius, finansuojamas pagal ankstesnio biudžetinio laikotarpio Europos kaimynystės priemonę. 2021–2027 m. prioritetai yra išdėstyti naujoje orientacinėje daugiametėje programoje, parengtoje išsamiai konsultuojantis su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais;

(4) kadangi, nepaisant TVF ir kitų daugiašalių institucijų suteiktų išteklių, 2023 m. Moldovos mokėjimų balanse išlieka didelis išorės finansavimo deficitas, būtina padidinti pagal Sprendimą (ES) 2022/563 Moldovai teikiamą Sąjungos makrofinansinę paramą. Dabartinėmis išskirtinėmis aplinkybėmis šis padidėjimas laikytinas tinkamu atsaku į Moldovos prašymą remti ekonomikos stabilizavimą kartu

[1] 2022 m. balandžio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2022/563, kuriuo Moldovos Respublikai suteikiama makrofinansinė parama (OL L 109, 2022 4 8, p. 6).

su TVF programa. Sąjungos makrofinansinė parama padėtų Moldovai stabilizuoti ekonomiką ir vykdyti struktūrinių reformų darbotvarkę, papildydama išteklius, gaunamus pagal finansinį susitarimą su TVF. Todėl reikėtų atitinkamai iš dalies pakeisti Sprendimą (ES) 2022/563;

(5) Sąjungos papildomos makrofinansinės paramos suma nustatyta remiantis atnaujintu Moldovos likusių išorės finansavimo poreikių kiekybiniu įvertinimu ir atsižvelgiant į jos pajėgumą finansuotis iš savo išteklių, visų pirma naudojant turimas tarptautines atsargas. Nustatant paramos sumą atsižvelgta į numatomus daugiašalių paramos teikėjų, įskaitant TVF ir Pasaulio banką, finansinius įnašus ir poreikį užtikrinti sąžiningą Sąjungos ir kitų paramos teikėjų dalijimąsi našta, taip pat į kitas Moldovoje jau įgyvendinamas Sąjungos išorės finansavimo priemones ir į pridėtinę bendro Sąjungos dalyvavimo vertę;

(6) Sąjungos makrofinansinė parama turėtų būti didinama keliant ekonominės politikos sąlygas, kurios turi būti įtrauktos į galiojantį susitarimo memorandumą, kuris dėl to turės būti atitinkamai iš dalies pakeistas. Be to, Sąjungos makrofinansinės paramos finansinės sąlygos turės būti išsamiai užfiksuotos paskolos susitarimo ir dotacijos susitarimo, kuriuos 2022 m. birželio 22 d. pasirašė Komisija ir Moldova, papildyme,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

1. Sprendimas (ES) 2022/563 iš dalies keičiamas taip:

(1) 1 straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Siekdama paremti Moldovos ekonomikos stabilizavimą ir esminių reformų darbotvarkę Sąjunga Moldovai teikia 295 mln. EUR sumos neviršijančią makrofinansinę paramą (toliau – Sąjungos makrofinansinė parama). Iki 220 mln. EUR iš tos visos sumos teikiama paskolų forma ir iki 75 mln. EUR – dotacijų forma. Sąjungos makrofinansinė parama teikiama Europos Parlamentui ir Tarybai patvirtinus atitinkamų metų Sąjungos biudžetą. Parama padeda tenkinti TVF programoje nustatytus Moldovos mokėjimų balanso poreikius.“;

(2) 4 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

(a) 1 dalis pakeičiama taip:

2. „1. Jei laikomasi 3 dalyje nurodytų sąlygų, Komisija Sąjungos makrofinansinę paramą teikia penkiomis dalimis, kurių kiekvieną sudaro paskola ir dotacijos elementas. Kiekvienos dalies dydis nustatomas 2 straipsnyje nurodytame iš dalies pakeistame susitarimo memorandume.“;

(b) 4 dalis pakeičiama taip:

„4. Antroji dalis iš esmės išmokama ne anksčiau kaip praėjus trims mėnesiams po pirmosios dalies išmokėjimo. Trečioji dalis iš esmės išmokama ne anksčiau kaip praėjus trims mėnesiams po antrosios dalies išmokėjimo. Ketvirtoji dalis iš esmės išmokama ne anksčiau kaip praėjus trims mėnesiams po trečiosios dalies išmokėjimo.

Penktoji dalis iš esmės išmokama ne anksčiau kaip praėjus trims mėnesiams po ketvirtosios dalies išmokėjimo.“.

4 straipsnis

Šis sprendimas įsigalioja trečią dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu	*Tarybos vardu*
Pirmininkas / Pirmininkė	*Pirmininkas / Pirmininkė*

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys)

1.3. Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su:

1.4. Tikslas (-ai)

1.4.1. Bendrasis (-ieji) tikslas (-ai)

1.4.2. Konkretus (-ūs) tikslas (-ai)

1.4.3. Numatomas (-i) rezultatas (-ai) ir poveikis

1.4.4. Veiklos rezultatų rodikliai

1.5. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas

1.5.1. Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai, įskaitant išsamų iniciatyvos įgyvendinimo pradinio etapo tvarkaraštį

1.5.2. Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė (gali būti susijusi su įvairiais veiksniais, pvz., koordinavimo nauda, teisiniu tikrumu, didesniu veiksmingumu ar papildomumu). Šiame punkte „Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė“ – dalyvaujant Sąjungai užtikrinama vertė, papildanti vertę, kuri būtų užtikrinta vien valstybių narių veiksmais.

1.5.3. Panašios patirties išvados

1.5.4. Suderinamumas su daugiamete finansine programa ir galima sinergija su kitomis atitinkamomis priemonėmis

1.5.5. Įvairių turimų finansavimo galimybių vertinimas, įskaitant perskirstymo mastą

1.6. Pasiūlymo (iniciatyvos) trukmė ir finansinis poveikis

1.7. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisyklės

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema (-os)

2.2.1. Valdymo būdo (-ų), finansavimo įgyvendinimo mechanizmo (-ų), mokėjimo tvarkos ir siūlomos kontrolės strategijos pagrindimas

2.2.2. Informacija apie nustatytą riziką ir jai sumažinti įdiegtą (-as) vidaus kontrolės sistemą (-as)

2.2.3. Kontrolės išlaidų efektyvumo apskaičiavimas ir pagrindimas (kontrolės sąnaudų ir susijusių valdomų lėšų vertės santykis) ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas (atliekant mokėjimą ir užbaigiant programą)

2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

3.1. Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija (-os) ir biudžeto išlaidų eilutė (-ės), kurioms daromas poveikis

3.2. Numatomas pasiūlymo finansinis poveikis asignavimams

3.2.1. Numatomo poveikio veiklos asignavimams santrauka

3.2.2. Numatomas veiklos asignavimais finansuojamas atliktas darbas

3.2.3. Numatomo poveikio administraciniams asignavimams santrauka

3.2.4. Suderinamumas su dabartine daugiamete finansine programa

3.2.5. Trečiųjų šalių įnašai

3.3. Numatomas poveikis pajamoms

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo toliau teikti Moldovos Respublikai makrofinansinę paramą

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys) VGV / VGB sistemoje[2]

Politikos sritis: ekonomikos ir finansų reikalai

Veikla: tarptautiniai ekonomikos ir finansų reikalai

1.3. Pasiūlymo (iniciatyvos) pobūdis

☐ Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su **nauja priemone**

☐ Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su **nauja priemone, kuri bus priimta įgyvendinus bandomąjį projektą ir (arba) atlikus parengiamuosius veiksmus[3]**

☐ Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su **esamo veiksmo galiojimo pratęsimu**

X Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su **priemone, perorientuota į naują priemonę**

1.4. Tikslas (-ai)

1.4.1. Komisijos daugiametis (-čiai) strateginis (-iai) tikslas (-ai), kurio (-ių) siekiama šiuo pasiūlymu (šia iniciatyva)

Žmonėms tarnaujanti ekonomika

Pasaulyje stipresnė Europa

1.4.2. Konkretus (-ūs) tikslas (-ai)

a) makrofinansinio stabilumo užtikrinimas ir augimą skatinančių reformų už ES ribų rėmimas, be kita ko, palaikant nuolatinį ekonominį dialogą su pagrindinėmis šalimis partnerėmis ir teikiant makrofinansinę paramą, ir

b) plėtros proceso, ES plėtros ir kaimynystės politikos įgyvendinimo ir kitų ES prioritetų šalyse partnerėse rėmimas vykdant ekonominę analizę ir atliekant politikos vertinimą ir teikiant konsultacijas.

1.4.3. Numatomas (-i) rezultatas (-ai) ir poveikis

Nurodyti poveikį, kurį pasiūlymas (iniciatyva) turėtų padaryti tiksliniams gavėjams (tikslinėms grupėms).

- Padėti patenkinti Moldovos išorės finansavimo poreikius, atsižvelgiant į tai, kad dėl Rusijos invazijos į Ukrainą poveikio Moldovos ekonomikai ir tebesitęsiančios ekstremaliosios padėties energetikos sektoriuje labai pablogėjo jos mokėjimų balansas.
- Sumažinti šalies partnerės biudžeto finansavimo poreikius.

[2] VGV – veikla grindžiamas valdymas; VGB – veikla grindžiamas biudžeto sudarymas.

[3] Kaip nurodyta Finansinio reglamento 54 straipsnio 2 dalies a arba b punkte.

- Remti fiskalinio konsolidavimo pastangas ir išorės pozicijos stabilizavimą pagal TVF programą.
- Remti struktūrines reformas, kuriomis siekiama gerinti bendrą makroekonominį valdymą, stiprinti ekonomikos valdymą ir skaidrumą, taip pat gerinti tvaraus augimo sąlygas.

1.4.4. Veiklos rezultatų rodikliai

Nurodyti pažangos ir pasiekimų stebėsenos rodiklius.

Moldovos valdžios institucijų bus prašoma reguliariai pranešti Komisijos tarnyboms apie tam tikrus ekonominius rodiklius, o prieš išmokant paramos dalis – pateikti išsamią ataskaitą apie tai, kaip laikomasi sutartų politikos sąlygų.

Po 2020 m. birželio mėn. pateikto Moldovos finansinių ir administracinių procedūrų veikimo įvertinimo Komisijos tarnybos toliau stebės valstybės finansų valdymą. ES delegacija šalyje partnerėje taip pat reguliariai teiks ataskaitas paramos stebėsenai svarbiais klausimais. Komisijos tarnybos palaikys glaudžius ryšius su TVF ir Pasaulio banku, kad iš šių organizacijų pasisemtų patirties, susijusios su jų veikla atitinkamoje šalyje partnerėje.

Teisėkūros procedūra priimamo sprendimo pasiūlyme numatyta teikti metinę ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai, kurioje įvertinamas šios operacijos įgyvendinimas. Nepriklausomas paramos *ex post* vertinimas bus atliktas per dvejus metus nuo įgyvendinimo laikotarpio pabaigos.

1.5. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas

1.5.1. Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai, įskaitant išsamų iniciatyvos įgyvendinimo pradinio etapo tvarkaraštį

Parama bus išmokėta su sąlyga, kad bus laikomasi išankstinių politinių sąlygų ir bus sėkmingai įgyvendinamas Moldovos ir TVF ekonominė programa. Be to, Komisija ir Moldovos valdžios institucijos susitaria dėl konkrečių politikos sąlygų, įtrauktinų į esamą susitarimo memorandumą.

Papildomos paramos lėšas planuojama išmokėti dviem dalimis. Pirmąją dalį numatoma išmokėti 2023 m. III ketvirtį, antroji dalis galėtų būti išmokėta 2023 m. IV ketvirtį, jei bus įgyvendintos su kiekviena dalimi susietos politikos priemonės.

1.5.2. Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė (gali būti susijusi su įvairiais veiksniais, pvz., koordinavimo nauda, teisiniu tikrumu, didesniu veiksmingumu ar papildomumu). Šiame punkte „Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė“ – dalyvaujant Sąjungai užtikrinama vertė, papildanti vertę, kuri būtų užtikrinta vien valstybių narių veiksmais.

Makrofinansinės paramos priemonė yra politika grindžiama priemonė, kuria siekiama sušvelninti trumpalaikius ir vidutinės trukmės išorės finansinius poreikius. Tebesitęsiančios krizės aplinkybėmis MFP padės valdžios institucijoms rasti ekonominės politikos galimybių veiksmingai reaguoti į prastėjančią išorės poziciją ir padidėjusius fiskalinius poreikius. MFP taip pat padės siekti makroekonominio ir politinio stabilumo. Operacija papildys tarptautinių finansų įstaigų, dvišalių paramos teikėjų ir kitų ES finansų įstaigų teikiamus išteklius. Taip ji prisidės prie bendro tarptautinės bendruomenės teikiamos finansinės paramos ir kitos ES finansinės paramos, įskaitant paramos biudžetui operacijas, veiksmingumo.

Be to, labai palankiomis sąlygomis teikdama ilgalaikį finansavimą, paprastai mažesnį nei kiti daugiašaliai arba dvišaliai paramos teikėjai, MFP programa turėtų padėti Vyriausybei vykdyti biudžetą be fiskalinių nukrypimų ir didinti skolos tvarumą.

Be finansinio MFP poveikio, siūloma programa sustiprins Vyriausybės įsipareigojimą vykdyti reformas ir siekį palaikyti glaudesnius santykius su ES, kaip patvirtinta 2016 m. įsigaliojusiu Asociacijos susitarimu ir atsižvelgiant į 2022 m. birželio 23 d. suteiktą šalies kandidatės statusą. Šito bus pasiekta, be kita ko, tinkamai laikantis paramos išmokėjimo sąlygų. Platesniame kontekste programa parodys, kad ES yra pasirengusi remti rytines kaimynines šalis partneres, įskaitant Moldovą, ekonominių sunkumų metu.

1.5.3. Panašios patirties išvados

Šalyse partnerėse vykdomoms makrofinansinės paramos operacijoms taikomas *ex post* vertinimas. Iki šiol atliktuose (užbaigtų MFP programų) vertinimuose daroma išvada, kad MFP operacijomis prisidedama (nors kartais nedaug ir netiesiogiai) prie didesnio šalies partnerės išorės tvarumo, makroekonominio stabilumo ir struktūrinių reformų vykdymo pažangos. Daugeliu atvejų MFP operacijos darė teigiamą poveikį šalies partnerės mokėjimų balansui ir padėjo sušvelninti jos biudžeto suvaržymus. Jos taip pat lėmė šiek tiek didesnį ekonomikos augimą.

1.5.4. Suderinamumas su daugiamete finansine programa ir galima sinergija su kitomis atitinkamomis priemonėmis

Suderinamumas su daugiamete finansine programa

2021–2027 m. daugiametėje finansinėje programoje atidėjiniai MFP paskoloms bus padengti išorės veiksmų garantija pagal Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę „Globali Europa“. Šis MFP programai numatytas (orientacinis) skolinimo pajėgumas yra pakankamas šiai operacijai ir kitoms vykdomoms MFP operacijoms padengti.

Galima sąveika su kitomis atitinkamomis priemonėmis

ES yra viena iš pagrindinių paramos Moldovai teikėjų, remianti jos ekonomines, struktūrines ir institucijų reformas ir pilietinę visuomenę. 2014–2020 m. ES finansinė parama Moldovai sudarė 518,15 mln. EUR (2021–2027 m. orientacinė daugiametė programa (rengiama). Šiomis aplinkybėmis MFP operacija papildo kitus ES išorės veiksmus arba priemones, kuriais remiama Moldova. Ji taip pat suderinta su naująja Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemone „Globali Europa“ ir 2021–2027 m. Pasirengimo narystei paramos priemone (PNPP III).

Palyginti su kitomis ES priemonėmis, svarbiausia pridėtinė MFP vertė būtų ta, kad ji padėtų kurti stabilią makroekonominę sistemą, be kita ko, skatinant užtikrinti tvarią mokėjimų balanso ir biudžeto būklę, ir tinkamą struktūrinių reformų vykdymo pagrindą. MFP nėra reguliarios finansinės paramos priemonė ir nutraukiama iš karto, kai tik atkuriamas šalies partnerės išorės finansinės padėties tvarumas.

MFP taip pat papildytų numatomus tarptautinės bendruomenės intervencinius veiksmus, visų pirma TVF ir Pasaulio banko remiamas koregavimo ir reformų programas.

1.5.5. Įvairių turimų finansavimo galimybių vertinimas, įskaitant perskirstymo mastą

Naudojant paskolas, šia MFP operacija didinamas ES biudžeto veiksmingumas dėl sverto poveikio ir ji yra ekonomiškai efektyviausia pasirinkimo galimybė.

Komisijai suteikiami įgaliojimai tiek Europos Sąjungos, tiek Euratomo vardu skolintis reikiamų lėšų kapitalo rinkose naudojant ES biudžeto garantiją. Tikslas – rinkoje gauti lėšų geriausiomis normomis dėl aukščiausio ES ir Euratomo kreditingumo (AAA – „Fitch“, „Moody's“ ir „DBRS“, AA – „S&P“, visi su stabilia perspektyva), o tada jas perskolinti reikalavimus atitinkantiems skolininkams, teikiant paskolas pagal Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonę (EFSM), mokėjimų balanso, makrofinansinės paramos (MFP) ir Euratomo projektus. Skolinimosi ir skolinimo operacijos vykdomos vadovaujantis kompensaciniu principu, kuriuo užtikrinama, kad ES biudžetui nekiltų jokios palūkanų normos ar užsienio valiutos kurso rizikos. Tikslas – gauti lėšų geriausiomis turimomis skolinimosi ir skolinimo veiklos normomis – buvo pasiektas, nes šios normos atitinka analogiškų institucijų (EIB, EFSM ir ESM) normas.

1.6. Pasiūlymo (iniciatyvos) trukmė ir finansinis poveikis

X trukmė ribota

– ☐ galioja nuo 2022 iki 2024 m.

– ☐ Įsipareigojimų asignavimų finansinis poveikis nuo 2022 iki 2024 m, o mokėjimų asignavimų – nuo 2022 iki 2025 m.

☐trukmė neribota

– įgyvendinimo pradinis laikotarpis – nuo MMMM iki MMMM,

– vėliau – visuotinis taikymas.

1.7. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)[4]

X Tiesioginis valdymas, vykdomas Komisijos:

– **X** padalinių, įskaitant Sąjungos delegacijų darbuotojus;

– ☐ vykdomųjų įstaigų.

☐ **Pasidalijamasis valdymas** kartu su valstybėmis narėmis

☐ **Netiesioginis valdymas**, biudžeto vykdymo užduotis pavedant:

– ☐trečiosioms valstybėms arba jų paskirtiems organams;

– ☐tarptautinėms organizacijoms ir jų agentūroms (nurodyti);

– ☐ EIB ir Europos investicijų fondui;

– ☐Finansinio reglamento 70 ir 71 straipsniuose nurodytiems organams;

– ☐ viešosios teisės reglamentuojamoms įstaigoms;

– ☐įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja privatinė teisė ir kurioms pavesta teikti viešąsias paslaugas, tiek, kiek joms užtikrinamos pakankamos finansinės garantijos;

– ☐įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja valstybės narės privatinė teisė, kurioms pavesta įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir užtikrinamos pakankamos finansinės garantijos;

– ☐ atitinkamame pagrindiniame akte nurodytiems asmenims, kuriems pavesta vykdyti konkrečius veiksmus BUSP srityje pagal ES sutarties V antraštinę dalį.

– *Jei nurodomas daugiau kaip vienas valdymo būdas, išsamią informaciją pateikti šio punkto pastabų skiltyje.*

Pastabos

[4] Informacija apie valdymo būdus ir nuorodos į Finansinį reglamentą pateikiamos svetainėje „BudgWeb“ https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisyklės

Nurodyti dažnumą ir sąlygas.

Pagal šį sprendimą finansuojamus veiksmus Komisija įgyvendins pagal tiesioginio valdymo principus iš būstinės ir su Sąjungos delegacijų parama.

Ši parama yra makroekonominio pobūdžio, o jos struktūra suderinama su TVF remiama programa. Komisijos tarnybos vykdys stebėseną remdamosi susitarimo su TVF ir konkrečių reformų priemonių, dėl kurių bus susitarta susitarimo memorandume su šalių partnerių valdžios institucijomis, įgyvendinimo pažanga (taip pat žr. 1.4.4 punktą), o jos dažnumas priklausys nuo dalių skaičiaus.

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema (-os)

2.2.1. Valdymo būdo (-ų), finansavimo įgyvendinimo mechanizmo (-ų), mokėjimo tvarkos ir siūlomos kontrolės strategijos pagrindimas

Pagal šį sprendimą finansuojamus veiksmus Komisija įgyvendins pagal tiesioginio valdymo principus iš būstinės ir su Sąjungos delegacijų parama.

MFP išmokėjimas priklauso nuo sėkmingų peržiūrų ir nuo to, ar laikomasi su kiekviena operacija susijusių sąlygų. Ar tų sąlygų laikomasi, atidžiai stebi Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su Sąjungos delegacijomis.

2.2.2. Informacija apie nustatytą riziką ir jai sumažinti įdiegtą (-as) vidaus kontrolės sistemą (-as)

Nustatyta rizika

Su siūlomomis MFP operacijomis susijusi pasitikėjimo, strateginė ir politinė rizika.

Yra rizikos, kad MFP galėtų būti naudojama nesąžiningai. Kadangi MFP nėra skirta konkrečioms išlaidoms (priešingai, nei, pavyzdžiui, projektų finansavimo atveju), ši rizika yra susijusi su tokiais veiksniais, kaip šalies partnerės centrinio banko ir Finansų ministerijos bendra valdymo sistemų kokybė, administracinės procedūros, kontrolės ir priežiūros funkcijos, IT sistemų saugumas ir pakankamas vidaus ir išorės audito pajėgumas.

Kita rizika kyla dėl to, kad šaliai partnerei gali nepavykti įvykdyti finansinių įsipareigojimų ES, susijusių su siūlomomis MFP paskolomis (įsipareigojimų neįvykdymo arba kredito rizika), pavyzdžiui, gerokai pablogėjus šalies partnerės mokėjimų balansui ir fiskalinei būklei.

Vidaus kontrolės sistemos

Makrofinansinei paramai bus taikomos tikrinimo, kontrolės ir audito procedūros, už kurias bus atsakinga Komisija, taip pat Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) ir Europos Audito Rūmai, kaip numatyta Finansinio reglamento 129 straipsnyje.

Ex ante: Komisijos atliekamas paramą gaunančios šalies valdymo ir kontrolės sistemos vertinimas. Komisija, jei reikia, remdamasi konsultantų technine parama, atlieka kiekvienos paramą gaunančios šalies finansinės grandinės ir kontrolės aplinkos *ex ante* veikimo vertinimą. Siekiant užtikrinti pagrįsto lygio patikimą finansų valdymą, atliekama apskaitos procedūrų, Centrinio banko ir Finansų

ministerijos pareigų atskyrimo ir vidaus bei išorės audito analizė. Jei nustatoma trūkumų, jų ištaisymas pateikiamas kaip sąlyga, kuri turi būti įvykdyta, kad parama būtų išmokėta. Be to, prireikus taikoma speciali mokėjimų tvarka (pvz., tikslinės sąskaitos).

Įgyvendinimo metu: Komisijos atliekami periodinių šalių partnerių deklaracijų patikrinimai. 1) Mokėjimų stebėseną – ar vykdomos sutartos sąlygos – vykdo Ekonomikos ir finansų reikalų GD darbuotojai, glaudžiai bendradarbiaudami su ES delegacijomis ir išorės suinteresuotosiomis šalimis, pvz., TVF, ir 2) mokėjimams taikoma finansinėje grandinėje (2 modelyje) nustatyta įprasta Ekonomikos ir finansų reikalų GD naudojama kontrolės procedūra, įskaitant finansų padalinio atliekamą patikrinimą, ar įvykdytos sąlygos, susijusios su pirmiau minėtos paramos išmokėjimu. Su MFP operacijomis susijusioms išmokoms gali būti taikomas papildomas nepriklausomas GD *ex post* kontrolės grupės pareigūnų atliekamas *ex post* patikrinimas (dokumentų patikrinimas ir (arba) patikrinimai vietoje). Tokie patikrinimai taip pat gali būti pradėti atsakingo perdeleguotojo leidimus suteikiančio pareigūno prašymu. Mokėjimų nutraukimas ir sustabdymas, finansinis koregavimas (vykdomas Komisijos) ir lėšų susigrąžinimas gali būti vykdomi prireikus (iki šiol to daryta nebuvo) ir yra aiškiai numatyti finansavimo susitarimuose su šalimis partnerėmis.

2.2.3. Kontrolės išlaidų efektyvumo apskaičiavimas ir pagrindimas (kontrolės sąnaudų ir susijusių valdomų lėšų vertės santykis) ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas (atliekant mokėjimą ir užbaigiant programą)

Įdiegtos kontrolės sistemos, pavyzdžiui, *ex ante* procedūrų veikimo vertinimai arba *ex post* vertinimai, užtikrino, kad MFP mokėjimų faktinis klaidų lygis būtų 0 proc. Nėra žinomų sukčiavimo, korupcijos ar neteisėtos veiklos atvejų. MFP operacijos turi aiškią intervencijos logiką, kuri leidžia Komisijai įvertinti jų poveikį. Kontrolės priemonės užtikrina patikinimą ir leidžia pasiekti politikos tikslus bei prioritetus.

2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

Nurodyti dabartines arba numatytas prevencijos ir apsaugos priemones, pvz., išdėstytas Kovos su sukčiavimu strategijoje.

Siekiant sumažinti sukčiavimo riziką, buvo ir bus imtasi kelių priemonių.

Visų pirma, į susitarimą dėl paskolos įtraukiamos nuostatos dėl inspektavimo, sukčiavimo prevencijos, auditų ir lėšų susigrąžinimo sukčiavimo arba korupcijos atvejais. Taip pat numatoma, kad bus nustatytos konkrečios politikos sąlygos, taikomos teikiant paramą, įskaitant sąlygas viešųjų finansų valdymo srityje, siekiant stiprinti veiksmingumą, skaidrumą ir atskaitomybę. Be to, parama būtų išmokėta į specialią sąskaitą šalies partnerės centriniame banke.

Be to, laikydamosi Finansinio reglamento reikalavimų Komisijos tarnybos atliko Moldovos finansinių ir administracinių grandinių veikimo vertinimą, kad patikrintų, ar yra pakankamai garantijų, jog įdiegtos tinkamos paramos, įskaitant makrofinansinę paramą, programos valdymo procedūros. Vertinimas atliktas 2020 m. ir apima tokias sritis kaip biudžeto sudarymas ir vykdymas, viešoji vidaus finansų kontrolė, vidaus ir išorės auditas, viešieji pirkimai, grynieji pinigai ir viešosios skolos valdymas, taip pat Centrinio banko nepriklausomumas. Šios srities pokyčius ir toliau atidžiai stebės atitinkamoje šalyje partnerėje esanti ES delegacija. Komisija taip pat pasitelkia biudžeto paramos operacijas, kad padėtų atitinkamų šalių partnerių

valdžios institucijoms gerinti viešųjų finansų valdymo sistemas, ir šias pastangas labai remia ir kiti paramos teikėjai.

Galiausiai paramai bus taikomos tikrinimo, kontrolės ir audito procedūros, už kurias bus atsakinga Komisija, taip pat Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) ir Europos Audito Rūmai, kaip numatyta Finansinio reglamento 129 straipsnyje.

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

3.1. Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija (-os) ir biudžeto išlaidų eilutė (-ės), kurioms daromas poveikis

- Dabartinės biudžeto eilutės

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorijas ir biudžeto eilutes nurodyti eilės tvarka.

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
	Numeris	DA / NDA[5]	ELPA šalių[6]	valstybių kandidačių[7]	trečiųjų valstybių	pagal Finansinio reglamento 21 straipsnio 2 dalies b punktą
	14.02.01.70.06 [MFP paskolos – Išorės veiksmų garantija]	Skirt.	NE	NE	NE	NE
	14.20.03.01 [Makrofinansinės pagalbos (MFP) dotacijos]	Skirt.	NE	NE	NE	NE

- Prašomos sukurti naujos biudžeto eilutės (netaikoma)

5 DA – diferencijuotieji asignavimai, NDA – nediferencijuotieji asignavimai.
6 ELPA – Europos laisvosios prekybos asociacija.
7 Valstybių kandidačių ir, kai taikoma, Vakarų Balkanų potencialių kandidačių.

3.2. Numatomas pasiūlymo finansinis poveikis asignavimams

3.2.1. Numatomo poveikio veiklos asignavimams santrauka

– ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti veiklos asignavimai nenaudojami

– **X Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti veiklos asignavimai naudojami taip:**

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	6	**6 išlaidų kategorija – Kaimyninės šalys ir pasaulis**

Ekonomikos ir finansų reikalų GD			metai **2021**	metai **2022**	metai **2023**	metai **2024**	metai **2025**	**IŠ VISO**
○Veiklos asignavimai								
Biudžeto eilutė[8]	Įsipareigojimai	1a)		10,8	9			**19,8**
14.02.01.70.06 [MFP paskolos – Išorės veiksmų garantija]	Mokėjimai	2a)		10,8	9			**19,8**
Biudžeto eilutė	Įsipareigojimai	1b)		30	45			**75**
14.20.03.01 [Makrofinansinės pagalbos (MFP) dotacijos]	Mokėjimai	2b)		20	55			**75**
Administracinio pobūdžio asignavimai, finansuojami iš konkrečių programų paketo lėšų[9]								
Biudžeto eilutė 14.20.03.01		3)					0,15	**0,15**

[8] Pagal oficialią biudžeto nomenklatūrą.

[9] Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

IŠ VISO asignavimų Ekonomikos ir finansų reikalų GD	Įsipareigojimai	= 1a + 1b + 3		40,8	54		0,15	**94,95**
	Mokėjimai	= 2a + 2b +3		30,8	64		0,15	**94,95**
○IŠ VISO veiklos asignavimų	Įsipareigojimai	4)		40,8	54			**94,8**
	Mokėjimai	5)		30,8	64			**94,8**
○IŠ VISO administracinio pobūdžio asignavimų, finansuojamų iš konkrečių programų paketo lėšų		6)					0,15	**0,15**
IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos **6 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ**	Įsipareigojimai	= 4 + 6		40,8	54		0,15	**94,95**
	Mokėjimai	= 5 + 6		30,8	64		0,15	**94,95**

Jei pasiūlymas (iniciatyva) daro poveikį kelioms veiklos išlaidų kategorijoms, pakartokite pirmiau pateiktą dalį: (mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu))

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	7	**7 išlaidų kategorija – Europos viešasis administravimas**

Šią dalį pildyti naudojant administracinio pobūdžio biudžeto duomenų lentelę, kuri pirmiausia bus pateikta finansinės teisės akto pasiūlymo pažymos priede (Vidaus taisyklių V priedas) ir įkelta į DECIDE tarnybų tarpusavio konsultacijoms.

Ekonomikos ir finansų reikalų GD			metai **2021**	metai **2022**	metai **2023**	metai **2024**	metai **2025**	**IŠ VISO**
Žmogiškieji ištekliai			0,034	0,044	0,044	0,011	0,011	**0,144**
Kitos administracinės išlaidos				0,020	0,020			**0,040**
IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos **7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ**	Asignavimai		0,034	0,064	0,064	0,011	0,011	**0,184**
	(Iš viso įsipareigojimų = Iš viso mokėjimų)		0,034	0,064	0,064	0,011	0,011	**0,184**

			metai **2021**	metai **2022**	metai **2023**	metai **2024**	metai **2025**	**IŠ VISO**
IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos	Įsipareigojimai	= 4 + 6	0,034	40,864	54,064	0,011	0,161	**95,134**
	Mokėjimai	= 5 + 6	0,034	30,864	64,064	0,011	0,161	**95,134**

1–7 IŠLAIDŲ KATEGORIJA (Orientacinė suma)								

3.2.2. Numatomas veiklos asignavimais finansuojamas atliktas darbas

Įsipareigojimų asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Nurodyti tikslus ir atliktus darbus ⇩		**2021** metai		**2022** metai		**2023** metai		**2024** metai		**2025** metai		**IŠ VISO**	
	Rūšis[10]	Numeris	Sąnaudos	Numeris	Sąnaudos	Numeris	Sąnaudos	Numeris	Sąnaudos	Numeris	Sąnaudos	Bendras skaičius	Iš viso sąnaudų
1 KONKRETUS TIKSLAS[11]													
- 1 atliktas darbas	Dotacijų išmokėjimas			1	20	2	55					3	75
- 2 atliktas darbas	Išorės veiksmų garantijos atidėjiniai			3	10,8	2	9					5	19,8
- 3 atliktas darbas	*Ex post* vertinimas									1	0,15	1	0,15
1 konkretaus tikslo tarpinė suma		-	-	4	30,8	4	64	-	-	1	0,15	9	94,95
IŠ VISO IŠLAIDŲ		-	-	4	30,8	4	64	-	-	1	0,15	9	94,95

[10] Atlikti darbai – tai būsimi produktai ir paslaugos (pvz., finansuota studentų mainų, nutiesta kelių kilometrų ir kt.).

[11] Kaip apibūdinta 1.4.2 skirsnyje „Konkretus (-ūs) tikslas (-ai) ...“.

3.2.3. Numatomo poveikio administraciniams asignavimams santrauka

– **X Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimai naudojami taip:**

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

	metai **2021**	metai **2022**	metai **2023**	metai **2024**	**2025** metai	**IŠ VISO**
Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJA						
Žmogiškieji ištekliai	0,034	0,044	0,044	0,011	0,011	**0,144**
Kitos administracinės išlaidos		0,020	0,020			**0,040**
Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS tarpinė suma	0,034	0,064	0,064	0,011	0,011	**0,184**

Neįtraukta į daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ[12]						
Žmogiškieji ištekliai						
Kitos administracinio pobūdžio išlaidos						
Tarpinė suma, neįtraukta į daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ						

IŠ VISO	0,034	0,064	0,064	0,011	0,011	**0,184**

Žmogiškųjų išteklių ir kitų administracinio pobūdžio išlaidų asignavimų poreikiai bus tenkinami iš GD asignavimų, jau paskirtų veiksmui valdyti ir (arba) perskirstytų generaliniame direktorate.

[12] Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

3.2.3.1. Numatomi žmogiškųjų išteklių poreikiai

– **X Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškieji ištekliai naudojami taip:**

Sąmatą surašyti etatų vienetais

		metai **2021**	metai **2022**	**2023** metai	**2024** metai	**2025** metai
	Etatų plano pareigybės (pareigūnai ir laikinieji darbuotojai)					
20 01 02 01 (Komisijos būstinė ir atstovybės)		0,100	0,250	0,150	0,010	0,100
20 01 02 03 (Delegacijos)						
01 01 01 01 (Netiesioginiai moksliniai tyrimai)						
01 01 01 11 (Tiesioginiai moksliniai tyrimai)						
Kitos biudžeto eilutės (nurodyti)						
	Išorės darbuotojai (etatų vienetais)[13]					
20 02 01 (AC, END, INT finansuojami iš bendrojo biudžeto)		0,200	0,350	0,200	0,010	0,100
20 02 03 (AC, AL, END, INT ir JPD atstovybėse)						
XX 01 xx **yy zz** [14]	- būstinėje					
	- delegacijose					
01 01 01 02 (AC, END, INT – netiesioginiai moksliniai tyrimai)						
01 01 01 12 (AC, END, INT – tiesioginiai moksliniai tyrimai)						
Kitos biudžeto eilutės (nurodyti)						
IŠ VISO		**0,300**	**0,600**	**0,350**	**0,020**	**0,200**

XX yra atitinkama politikos sritis arba biudžeto antraštinė dalis.

Žmogiškųjų išteklių poreikiai bus tenkinami panaudojant GD darbuotojus, jau paskirtus veiksmui valdyti ir (arba) perskirstytus generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

Vykdytinų užduočių aprašymas:

Pareigūnai ir laikinieji darbuotojai	Direktorato D direktorius turi: prižiūrėti ir valdyti operaciją, palaikyti ryšius su Taryba ir Parlamentu priimant sprendimą ir patvirtinant susitarimo memorandumą (SM), vesti derybas su Moldovos valdžios institucijomis dėl SM, peržiūrėti ataskaitas, vadovauti misijoms ir vertinti pažangą, padarytą siekiant laikytis sąlygų. Direktorato D skyriaus vadovas / skyriaus vadovo pavaduotojas turi: padėti direktoriui valdyti operaciją, palaikyti ryšius su Taryba ir Parlamentu priimant sprendimą ir patvirtinant susitarimo memorandumą (SM), vesti derybas su Moldovos valdžios institucijomis dėl SM ir paskolos susitarimo (kartu su L direktoratu), peržiūrėti ataskaitas ir vertinti pažangą, padarytą siekiant laikytis sąlygų. BIUDŽETO GD (E1, E3 skyriai, prižiūrint direktoriui) turi: parengti paskolos susitarimą, vesti derybas su Moldovos valdžios institucijomis ir pasirūpinti, kad jį patvirtintų atsakingos Komisijos tarnybos ir pasirašytų abi šalys. Vykdyti priežiūrą po paskolos susitarimo įsigaliojimo. Rengti Komisijos sprendimą (-us) dėl skolinimo sandorio (-ių), užtikrinti tolesnius veiksmus po prašymų suteikti lėšų pateikimo, rengti

[13] CA – sutartininkas („Contract Staff“), LA – vietos darbuotojas („Local Staff“), SNE – deleguotasis nacionalinis ekspertas („Seconded National Expert“), INT – per agentūrą įdarbintas darbuotojas („agency staff“), JPD – jaunesnysis delegacijos specialistas („Junior Professionals in Delegations“).

[14] Neviršijant viršutinės ribos, nustatytos išorės darbuotojams, finansuojamiems iš veiklos asignavimų (buvusių BA eilučių).

	ir vykdyti finansavimo sandorį (-ius) ir išmokėti lėšas Moldovai. Vykdyti netiesioginio aptarnavimo veiklą siekiant prižiūrėti paskolos (-ų) išmokėjimą. Parengti atitinkamas šios veiklos ataskaitas.
Išorės darbuotojai	Ekonomistai, MFP sektorius (D direktoratas) turi: parengti sprendimą ir SM, palaikyti ryšius su valdžios institucijomis ir tarptautinėmis finansų įstaigomis, vykti į patikrinimo komandiruotes, parengti Komisijos tarnybų ataskaitas ir Komisijos procedūras, susijusias su paramos administravimu, palaikyti ryšius su išorės ekspertais dėl procedūrų veikimo vertinimo ir *ex post* vertinimo.

3.2.4. Suderinamumas su dabartine daugiamete finansine programa

Pasiūlyme (iniciatyvoje):

– **X Galima visiškai finansuoti perskirstant asignavimą atitinkamoje daugiametės finansinės programos (DFP) išlaidų kategorijoje.**

3.2.5. Trečiųjų šalių įnašai

Pasiūlyme (iniciatyvoje):

– **X nenumatyta bendro su trečiosiomis šalimis finansavimo**

3.3. Numatomas poveikis pajamoms

– **X Pasiūlymas (iniciatyva) neturi finansinio poveikio pajamoms.**